

Deliliğin akıllalmaz tarihi

MERVE AKBAŞ

Aklını kaçırmak, ruh sağlığını kaybetmek, cinlenmek, histeriye kapılmak yani en nihayetinde delirmek... Psikiyatri tarihçisi Andrew Scull, Uygarlık ve Delilik isimli kitabında bize deliliğin uygarlıkla içiçe geçmiş tarihini eğlenceli, keyifli bir dille anlatıyor.

Haşın ve hasut bir Tanrının hoşnutsuzluğuna davetiye çıkarmanın tehlikelerini hiç kimse küçümsememelidir. Sözeğlimi İsrailoğullarının ilk kralı Saul ve Babil kralı Nebukadnezar bir gün Yahve'yi kızdırdı. Her ikisi de deliye çevrildi. Antik dünyaya ait bildiğimiz ilk delilik hikayesi bu. Söylenegeleneye göre Hz. Davut Saul'un deliliğini musiki ile, lir çalarak tedavi eder. Ancak bu tedavi sadece salah'tır, şifa değil. Deliliğin teşhisi de tedavisi de kolay değildir. Belki de bu nedenle insanlığı uygarlık tarihi boyunca hayli uğraştırmıştır. Amerikalı bilim araştırmaları profesörü psikiyatri tarihçisi Andrew Scull, Uygarlık ve Delilik kitabında bize bu karmaşık tarihi yani binlerce yıldır 'aklını kaçırmış' olmanın neye takabül ettiğini anlatıyor.

Delilik tüm gizemiyle bizi hala tedirgin eden bir konu. Ruh sağlığını kaybetme cinnete, melankoliye, cinlere, histeriye ve hasta sara hastalığına da bağlanabilir. Bu durum hepimize gerçekliğe tutunuşumuzun ne kadar pamuk ipliğine bağlı olabileceğini ısrarla hatırlatır. Bizzat insan olmanın anlamındaki sınırlara ilişkin anlayışımızı sorgular. **Kitapta** Scull, deliliği, sağduyu dünyasına yabancılaşma olarak tanımlar. Bazılarımızı içine çeken yıkıcı duygusal çalkantı, yüzyıllardır sürmüş ortak tarihimizin, tecrübemizin bir parçasıdır. **Kitap** da bu serüveni, çarpıcı bir dizi görüntü yardımıyla bizlere aktarıyor. Yolculuk süresince Antik Yunan'dan 20. yüzyılın başına kadar onlarca farklı

tedavi ve teşhis yöntemine ve drama şahitlik ediyoruz. Bu istasyonlarda antikçağda delilikle nasıl başa çıkıldığını da görüyoruz modern toplumun psikotropik ilaçlarını da.

TIBBIN SIRRINI ULUORTA SÖYLÜYOR

Scull bizim için deliliğin, farklı toplumlarda ve dönemlerde ne anlamlara geldiğini irdeliyor. Ama bunu yaparken rahat da durmuyor. Okuru irite ediyor, rahatsızlık veriyor. Gerçekleri sakınmadan ortalağa döküyor. Tıbbın, deliliği binlerce yıldır çözemediği, bu durumun uygarlığı nasıl uğraştırdığı gerçeğini uluorta söylüyor. Yazara göre delilik sinema, edebiyat, resim gibi başka alanların da gezintiye çıktığı tıbbi kavrayışların ötesinde bir noktaya temas eder etmesine ama onu kuşatmak isteyen tüm girişimleri de hüsrana uğratar.

Scull, Hemingway ve Sylvia Plath gibi isimlerin üzerinden yaptığı okumalarla deliliğin **sanatla** olan temasına da dikkat çekiyor. Bu uzun yolculukta Scull, Nazi'lerin deliren askerleriyle başetme yöntemlerini

ve modern zamanların ürettiği işkence vari tedavi yöntemlerini de atlamıyor. Deliliğin serüveni sandığımızdan çok daha meşakkatli. Aklını kaçırmak antik dönemde olduğu gibi şimdi de bizi ürkütüyor, tedirgin ediyor, büyülüyor, korkutuyor. Belki de bu nedenle Scull'un kitabı herkes için dikkat çekici. Çünkü içten içe Frued'un haklı olduğunu biliyoruz: Delilik hepimizin içinde pusuya yatmış, bekliyor.

...

Uygarlık Ve Delilik

Andrew Scull

Yapı Kredi

Yayımları

Eylül 2016

412 sayfa